

O'ZBEKISTON QONUNCHILIGI TAHLILI

ILMIY-TAHLILIY JURNAL
2025-YIL 4-SON

ОБЗОР ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УЗБЕКИСТАНА

НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
2025 ГОД № 4

UZBEKISTAN LAW REVIEW

SCIENTIFIC ANALYTICAL JOURNAL
2025 ISSUE 4

VOLUME 2 / ISSUE 4 / 2025

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.2.4.

ISSN 2181-8118

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.

**MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT
YURIDIK UNIVERSITETI**

“O‘zbekiston qonunchiligi tahlili” ilmiy-tahliliy jurnali O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2014-yil 21-iyulda 02-0074-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro‘yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko‘paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Nashr bo‘yicha mas‘ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
E. Mustafayev, Y. Yarmolik,
Y. Mahmudov, K. Abduvaliyeva,
F. Muhammadiyeva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, E. Sharipov

Musahhih:
M. Tursunov

Texnik muharrir:
U. Sapayev

Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahar,
Sayilgoh ko‘chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: lawreview.uz
E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Nashriyot litsenziyasi
№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 2025-yil 24-dekabrda bosmaxonaga topshirildi.
Qog‘oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog‘i: 9,5.
Adadi: 100. Buyurtma: № 211.

Bosmaxona litsenziyasi
29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik
universiteti

TAHRIR HAY'ATI**BOSH MUHARRIR**

S. Gulyamov – Toshkent davlat yuridik universiteti Kiber huquq kafedrası mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI

I. Rustambekov – Toshkent davlat yuridik universiteti O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor, yuridik fanlar doktori, professor – bosh muharrir o‘rinbosari

Sh. Xo‘jayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Intellectual mulk huquqi kafedrası mudiri, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori – mas‘ul muharrir

O. Oqyulov – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik huquqi kafedrası professori, yuridik fanlar doktori

A. Ener – Turkiyaning Anqara Haci Bayram universiteti dotsenti, Energetika nizolari arbitraj markazi bosh kotibi o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori

M. Bungenberg – Saarlend universiteti Yevropa instituti direktori, yuridik fanlar doktori

S. Tatar – Turkiyaning Anqara Yildirim Boyazid universiteti professori, yuridik fanlar doktori

J. Peeroo – Sarbonna Universiteti professori, Stone 36 yuridik firmasi advokati, yuridik fanlar doktori

B. Musayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq fakulteti dekani, yuridik fanlar doktori, professor

Sh. Saydullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ommaviy huquq fakulteti dekani, yuridik fanlar nomzodi, professor

D. Habibullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik protsessual va iqtisodiy protsessual huquqi kafedrası mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

S. Bozorov – Toshkent davlat yuridik universiteti O‘quv-uslubiy boshqarma (Regitrator ofis) boshlig‘i, yuridik fanlar doktori, professor

I. Bekov – Toshkent davlat yuridik universiteti Konstitutsiyaviy huquq kafedrası mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

V. Ergashev – O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Qonunchilik va huquqiy siyosat instituti direktor o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

Sh. Joldasova – O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi huzuridagi Qonunchilik muammolari va parlament tadqiqotlari instituti bosh ilmiy xodimi, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

O. Xazratqulov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq kafedrası mudiri, yuridik fanlar nomzodi, professor

D. Suyunova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi kafedrası professori, yuridik fanlar doktori

D. Mahkamov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ekologiya huquqi kafedrası professori, yuridik fanlar doktori

D. Babadjanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik huquqi kafedrası professori v.b., yuridik fanlar doktori

A. Matmurodov – Toshkent davlat yuridik universiteti Sud, huquqni muhofaza qiluvchi organlar va advokatura kafedrası dotsenti, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

E. Rahmatov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xususiy huquq fakulteti yoshlar masalalari va ma’naviy-ma’rifiy ishlar bo‘yicha dekan o‘rinbosari, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

M. Turdaliyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq kafedrası mudiri o‘rinbosari, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

**УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ**

Научно-аналитический журнал «Обзор законодательства Узбекистана» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 21 июля 2014 года с удостоверением № 02-0074.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:

Е. Ярмолик, Й. Махмудов,
Э. Мустафаев, К. Абдувалиева,
Ф. Мухаммадиева, М. Шарифова,
Ш. Бекназарова, Э. Шарипов

Корректор:

М. Турсунов

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: lawreview.uz

E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Издательская лицензия

от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию

24.12.2025.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 9,5. Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 211.

Лицензия типографии

от 29.11.2023 № 174626

Отпечатано в типографии

Ташкентского государственного
юридического университета.

100047, г. Ташкент,

ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

С. Гулямов – доктор юридических наук, профессор, заведующий кафедрой киберправа Ташкентского государственного юридического университета

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ

И. Рустамбеков – проректор Ташкентского государственного юридического университета по учебной работе, доктор юридических наук, профессор – заместитель главного редактора

Ш. Хужаев – заведующий кафедрой интеллектуальной собственности Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии (PhD) по юридическим наукам – ответственный редактор

О. Окюлов – профессор кафедры гражданского права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Энэр – доцент Университета Анкары Хаджи Байрам (Турция), заместитель генерального секретаря Арбитражного центра по энергетическим спорам, доктор права

М. Бунгенберг – директор Европейского института Саарского университета, доктор права

С. Татар – профессор Университета Анкары Йылдырым Беязит (Турция), доктор права

Ж. Пироо – профессор Сорбоннского университета, адвокат юридической фирмы Stone 36, доктор права

Б. Мусаев – декан факультета международного частного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Ш. Сайдуллаев – декан факультета публичного права Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук, профессор

Д. Хабибуллаев – заведующий кафедрой гражданского процессуального и экономического процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

С. Бозоров – начальник Учебно-методического управления Ташкентского государственного юридического университета (Registrar's Office), доктор юридических наук, профессор

И. Беков – заведующий кафедрой конституционного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

В. Эргашев – заместитель директора Института законодательства и правовой политики при Президенте Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

Ш. Жолдасова – ведущий научный сотрудник Института проблем законодательства и парламентских исследований при Олий Мажлисе Республики Узбекистан, доктор философии по юридическим наукам

О. Хазраткулов – заведующий кафедрой международного частного права Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук, профессор

Д. Суюнова – профессор кафедры уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Д. Махкамов – профессор кафедры экологического права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Д. Бабаджанова – и.о. профессора кафедры гражданского права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Матмуродов – доцент кафедры суда, правоохранительных органов и адвокатуры Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

Э. Рахматов – заместитель декана факультета частного права Ташкентского государственного юридического университета по делам молодёжи и духовно-просветительской работе, доктор философии (PhD) по юридическим наукам, доцент

М. Турдалиев – заместитель заведующего кафедрой международного частного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

**FOUNDER: TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF LAW**

"Uzbekistan Law Review" scientific and analytical journal was registered by Press and Information Agency of Uzbekistan on July 21, 2014, with certificate number 02-0074.

The journal is included in the list of journals of the Supreme Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan. Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
Y. Yarmolik, Y. Makhmudov,
E. Mustafaev, K. Abduvalieva,
F. Mukhammadieva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, E. Sharipov

Proofreader:
M. Tursunov

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Publishing department address:
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: lawreview.uz
E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Publishing license
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the
Printing
house on 24.12.2025.
Paper size: A4.
Cond.p.f: 9,5.
Units: 100. Order: № 211.

Printing house license
№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of
Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD
EDITOR-IN-CHIEF

S. Gulyamov – Head of the Department of Cyberlaw of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

I. Rustambekov – Deputy Rector for Academic Affairs of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor - Deputy Editor-in-Chief

Sh. Khujaev – Head of the Department of Intellectual Property Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law - Executive Editor

O. Oqyulov – Professor of the Department of Civil Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Ener – Associate Professor of Ankara Haci Bayram University, Turkey, Deputy Secretary General of the Center for Arbitration of Energy Disputes, Doctor of Law

M. Bungenberg – Saarländ universiteti Yevropa instituti direktori, yuridik fanlar doktori Director of the European Institute of Saarland University, Doctor of Law

S. Tatar – Professor of Ankara Yıldırım Bayezid University, Turkey, Doctor of Law

J. Peeroo – Professor of the University of Sarbonne, lawyer of the law firm Stone 36, Doctor of Law

B. Musaev – Dean of the Faculty of Private International Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

Sh. Saydullaev – Dean of the Faculty of Public Law of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences, Professor

D. Habibullaev – Head of the Department of Civil Procedural and Economic Procedural Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

S. Bozorov – Head of the Educational and Methodological Department (Registration Office) of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

I. Bekov – Head of the Department of Constitutional Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

V. Ergashev – Deputy Director of the Institute of Legislation and Legal Policy under the President of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

Sh. Joldasova – Chief Research Fellow of the Institute of Legislation Problems and Parliamentary Research under the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

O. Khazratkulov – Head of the Department of Private International Law of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences, Professor

D. Suyunova – Professor of the Department of Criminal Procedure Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

D. Mahkamov – Professor of the Department of Environmental Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

D. Babadjanova – Acting Professor of the Department of Civil Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Matmurodov – Associate Professor of the Department of Court, Law Enforcement Agencies and Advocacy of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

E. Rahmatov – Deputy Dean for Youth Affairs and Spiritual and Educational Affairs of the Faculty of Private Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

M. Turdialiyeu – Deputy Head of the Department of Private International Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

- 8 **ESHTURDIYEVA FARANGIZ BAXODIR QIZI**
Qonun ijodkorligi jarayonida lobbizmni tartibga solishning siyosiy-huquqiy zaruriyati

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

- 16 **MAMANAZAROV SARDOR SHUHRATOVICH**
Biotexnologiya sohasida ishlab chiqarish sirlari (nou-xau): nazariy-huquqiy tahlil
- 24 **ALLAKULIYEV MIRJALOL DAVRONBEKOVICH**
O'zbekiston fuqarolik huquqida delikt majburiyatini amalga oshirish bilan bog'liq muammolar: qiyosiy-huquqiy tahlil va takomillashtirish yo'llari

12.00.06 – TABIIY RESURSLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

- 36 **SADIKOVA DILAFRUZ RADJABOVNA**
Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishda sun'iy intellektning o'rni: AQSh, Yevropa Ittifoqi va O'zbekiston qonunchiligi misolida

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

- 48 **USMANOVA SURAYYO BULTAKOVNA**
JSTga qo'shilish jarayonida turizmga oid milliy qonunchilikni muvofiqlashtirish masalalari
- 58 **BEKIMBETOVA TUMARIS BEKPOLAT QIZI**
Milliy tartibga solish tizimiga raqamli xizmatlar to'g'risidagi akt yondashuvini joriy etish istiqbollari
- 68 **XOLMIRZAYEVA SHOXISTA ARZIQL QIZI**
Transmilliy xavf sifatida noqonuniy migratsiya: nazariy va amaliy tahlil

12.00.12 – KORRUPSIYA MUAMMOLARI

- 75 **AHMADJONOV MURODULLO NURALI O'G'LI**
Korrupsion tarmoqlar murakkabligini o'rganishning ilmiy modeli

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.01 – ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА. ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ

8 ЭШТУРДИЕВА ФАРАНГИЗ БАХОДИР КИЗИ

Политическая и правовая необходимость регулирования лоббизма в законодательном процессе

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

16 МАМАНАЗАРОВ САРДОР ШУХРАТОВИЧ

Производственные секреты (ноу-хау) в сфере биотехнологий: теоретико-правовой анализ

24 АЛЛАКУЛЛИЕВ МИРЖАЛОЛ ДАВРОНБЕКОВИЧ

Проблемы реализации деликтных обязательств в гражданском праве Узбекистана: сравнительно-правовой анализ и пути совершенствования

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

36 САДИКОВА ДИЛАФРУЗ РАДЖАБОВНА

Роль искусственного интеллекта в использовании возобновляемых источников энергии: на примере законодательства США, Европейского союза и Республики Узбекистан

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

48 УСМАНОВА СУРАЙЁ БУЛТАКОВНА

Вопросы гармонизации национального законодательства о туризме в процессе вступления в ВТО

58 БЕКИМБЕТОВА ТУМАРИС БЕКПОЛАТ КИЗИ

Перспективы имплементации подхода Digital Services Act в национальную систему регулирования

68 ХОЛМИРЗАЕВА ШОХИСТА АРЗИКУЛ КИЗИ

Незаконная миграция как транснациональная угроза: теоретический и практический анализ

12.00.12 – ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ

75 АХМАДЖОНОВ МУРОДУЛЛО НУРАЛИ УГЛИ

Научная модель изучения сложности коррупционных сетей

CONTENTS

12.00.01 – THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

- 8 **ESHTURDIEVA FARANGIZ BAKHODIR KIZI**
The political and legal necessity of regulating lobbying in the law-making process

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

- 16 **MAMANAZAROV SARDOR SHUHRATOVICH**
Secrets of production (know-how) in the field of biotechnology: theoretical and legal analysis
- 24 **ALLAKULIEV MIRJALOL DAVRONBEKOVICH**
Challenges in the implementation of tort liability in the civil law of Uzbekistan: comparative legal analysis and ways to improve

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

- 36 **SADIKOVA DILAFRUZ RADJABOVNA**
The role of artificial intelligence in the use of renewable energy sources: on the example of the legislation of the USA, the European Union, and Uzbekistan

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

- 48 **USMANOVA SURAYYO BULTAKOVNA**
Issues of harmonizing national legislation related to tourism in the process of joining the WTO
- 58 **BEKIMBETOVA TUMARIS BEKPOLAT KIZI**
Prospects for implementing the digital services act approach in the national regulation system
- 68 **KHOLMIRZAEVA SHOKHISTA ARZIQUL KIZI**
Illegal migration as a transnational risk: theoretical and practical analysis

12.00.12 – CORRUPTION PROBLEMS

- 75 **AHMADJONOV MURODULLO NURALI UGLI**
A scientific model for examining the complexity of corruption networks

Kelib tushgan / Получено / Received: 01.12.2025
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 13.12.2025
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 24.12.2025

DOI: 10.51788/tsul.uzlawrev.2.4./EBKM4979

UDC: 341:331.556.4(045)(575.1)

TRANSMILLIY XAVF SIFATIDA NOQONUNIY MIGRATSIYA: NAZARIY VA AMALIY TAHLIL

Xolmirzayeva Shoxista Arziqul qizi,

Toshkent davlat yuridik universiteti tayanch doktoranti

ORCID: 0009-0001-7439-5274

e-mail: xolmirzayevashoxista14@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada noqonuniy migratsiya fenomeni transmilliy xavf sifatida nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Globallashuv jarayonida davlat chegaralarining nisbiy ochiqligi, iqtisodiy va ijtimoiy tengsizlik, qurolli mojarolar hamda ekologik inqirozlar noqonuniy migratsiya oqimlarining keskin ortishiga sabab bo'lmoqda. Shu nuqtayi nazardan, maqolada avvalo noqonuniy migratsiyaning nazariy konseptlari va uni transmilliy xavf sifatida baholashga oid ilmiy yondashuvlar ko'rib chiqiladi. Keyingi bosqichda esa amaliy jihatlar, ya'ni mintaqaviy va xalqaro darajadagi hamkorlik mexanizmlari, davlatlar o'rtasidagi huquqiy kelishuvlar, migratsiya oqimlarini boshqarish tajribalari hamda mavjud muammolar tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida xalqaro tashkilotlar (BMT, XMT, YI va boshqalar) faoliyati hamda O'zbekistonning bu boradagi milliy siyosati alohida e'tibor markazida bo'ladi. Muallif tomonidan noqonuniy migratsiyaga qarshi kurashda kompleks yondashuv, davlatlararo axborot almashinuvi, huquqiy bazani mustahkamlash hamda inson huquqlarini ta'minlashga asoslangan takliflar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: noqonuniy migratsiya, transmilliy xavf, xalqaro hamkorlik, huquqiy tartibga solish, milliy xavfsizlik

НЕЗАКОННАЯ МИГРАЦИЯ КАК ТРАНСНАЦИОНАЛЬНАЯ УГРОЗА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И ПРАКТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ

Холмирзаева Шохиста Арзикул кизи,

базовый докторант Ташкентского государственного
юридического университета

Аннотация. В данной статье в теоретическом и практическом аспектах рассматривается явление незаконной миграции как транснациональная угроза. В условиях глобализации относительная открытость государственных границ, экономическое и социальное неравенство, вооружённые конфликты, а также экологические кризисы приводят к резкому увеличению миграционных потоков нелегального характера. В этой связи прежде всего проанализированы теоретические концепции незаконной миграции и научные подходы к её оценке в качестве транснациональной угрозы. Кроме того, внимание уделяется практическим аспектам, в частности механизмам регионального и международного сотрудничества, межгосударственным правовым соглашениям, опыту управления миграционными потоками, а также существующим проблемам в данной сфере. В ходе исследования особый акцент сделан на деятельности международных организаций (ООН, Международной организации труда,

Европейскому союзу и др.) и национальной миграционной политике Республики Узбекистан. Автор выдвигает предложения, основанные на комплексном подходе к противодействию незаконной миграции, усилению межгосударственного обмена информацией, укреплению правовой базы и обеспечению соблюдения прав человека.

Ключевые слова: незаконная миграция, транснациональная угроза, международное сотрудничество, правовое регулирование, национальная безопасность

ILLEGAL MIGRATION AS A TRANSNATIONAL RISK: THEORETICAL AND PRACTICAL ANALYSIS

Kholmirezayeva Shokhista Arziqul kizi,

Basic Doctoral student at Tashkent State University of Law

Abstract. This article analyzes the phenomenon of illegal migration from a theoretical and practical point of view as a transnational threat. In the process of globalization, the relative openness of state borders, economic and social inequality, armed conflicts, and environmental crises are causing a sharp increase in illegal migration flows. From this point of view, the article primarily examines the theoretical concepts of illegal migration and scientific approaches to its assessment as a transnational threat. At the next stage, practical aspects are analyzed, that is, mechanisms of cooperation at the regional and international levels, legal agreements between states, experience in managing migration flows, and existing problems. During the study, special attention will be paid to the activities of international organizations (UN, ILO, EU, etc.) and Uzbekistan's national policy in this area. The author puts forward proposals based on a comprehensive approach to combating illegal migration, interstate information exchange, strengthening the legal framework, and ensuring human rights.

Keywords: illegal migration, transnational threat, international cooperation, legal regulation, national security

Kirish

Aytish joizki, so'nggi o'n yilliklarda global migratsiya jarayonlari jadal sur'atlarda rivojlanib, xalqaro hamjamiyat oldida yangi ijtimoiy, iqtisodiy va huquqiy muammolarni yuzaga keltirmoqda. Xususan, noqonuniy migratsiya ushbu jarayonlarning eng murakkab va xavotirli ko'rinishlaridan biri bo'lib, u nafaqat alohida davlatlarning milliy xavfsizligiga, balki mintaqaviy hamda global barqarorlikka ham tahdid solmoqda. Shu bois ilmiy adabiyotlarda ham, xalqaro huquqiy hujjatlarda ham noqonuniy migratsiya tobora ko'proq transmilliy xavf sifatida talqin qilinmoqda. Ayniqsa, hozirgi globallashuv sharoitida dunyo hamjamiyati davlatlardagi migratsiya oqimlari bilan bog'liq keskin vaziyatlar yechimini topishga qaratilgan sa'y-harakatlarni muvofiqlashtirish hamda ushbu yo'nalishdagi xalqaro hamkorlikning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish zaruriyatiga duch kelmoqda (Academy of Public Administration..., 2014). Birlashgan Millatlar Tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, dunyoda taxminan 281 million xalqaro migrant mavjud bo'lib, bu umumiy aholining 3,6 foizini tashkil etadi (Oriental Renaissance, 2025, February). Mazkur raqamlarning o'ziyoq migratsiya jarayonlarining xalqaro miqyosdagi roli va ahamiyati qanchalik muhim ekanligini ko'rsatadi. Shu o'rinda migratsiyaning ko'rinishlaridan biri bo'lgan "noqonuniy migratsiya" tushunchasi, uning mazmuni, shakllari, kelib chiqishi va boshqa jihatlar xususida to'xtalib o'tamiz.

Asosiy qism

Aytish kerakki, xalqaro doirada migratsiya sohasida, xususan, noqonuniy migratsiyaga qarshi kurash borasida faoliyat olib boruvchi yagona ixtisoslashgan va muvofiqlashtirilgan

xalqaro tashkilot mavjud emas (Rasulov, 2025). “Noqonuniy migratsiya” tushunchasi ilmiy va maxsus adabiyotlarda turlicha ifodalanganligi sababli hozirgacha uning yagona ta’rifi mavjud emas. Xususan, bir guruh olimlar tahlil qilinayotgan muammoni izohlashda “qonunga xilof migratsiya” atamasini qo’llasa, boshqalari “nolegal migratsiya” tushunchasidan foydalanadi. Uchinchi guruh mualliflar esa “jinoiy migratsiya” atamasini ishlatadi (Otajonov, 2025). Bu masalada mualliflar tomonidan eng ko’p qo’llanadigan atama “qonunga xilof migratsiya” tushunchasi bo’lib, ushbu masalani o’rgangan huquqshunos olim A.N. Shkilev (2006) qonunga xilof migratsiyaga quyidagicha ta’rif beradi: “Qonunga xilof migratsiya deganda aholining jismoniy makonda ijtimoiy-iqtisodiy, huquqiy-siyosiy hamda milliy-demografik omillar ta’sirida xalqaro huquqning umumiy normalari va milliy qonunchilik talablarini buzgan holda hududiy ko’chishi tushuniladi”. Shuningdek, mazkur masalada E.X. Kaxbulayeva “qonunga xilof migratsiya – amaldagi xalqaro huquq va milliy qonunchilik normalarini buzuvchi, milliy xavfsizlik hamda butun xalqaro hamjamiyatga xavf soluvchi ijtimoiy xavfli, jadal rivojlanayotgan jarayon” deya fikr bildirdi (Kakhbulaeva, 2011). M.I. Barannikning fikricha esa noqonuniy migratsiya shaxsning o’zga mamlakatga borishi yoki yashash manzilini tark etishi, o’z hududiga xorijiy fuqarolarni noqonuniy yo’l bilan kiritish, tranzit qilish hamda qonunga xilof ravishda boshqa mamlakatga chiqishi bilan bog’liq jarayonni anglatadi (Barannik 2002). Professor V.N. Sumarokov (2014) esa shaxsning chet elga chiqishi va ikkinchi mamlakat hududida bo’lishi qonuniy asoslarda vujudga kelgan bo’lsa-da, biroq uning mamlakatga qonunga xilof ravishda kirishini ham noqonuniy migratsiya sifatida baholaydi.

Olimlarning fikrlarini davom ettirgan holda G.Y. Dudin va S.V. Kalininalar (2013) umumiy ma’noda qonunga xilof migratsiyani mamlakatga kirish va uning hududida bo’lish qoidalarini buzgan holda davlat hududida amalga oshiriladigan har qanday harakatlanish tarzida ifodalaydi. Yana bir olim A. Fedaroka (2012) “qonunga xilof migratsiya” tushunchasini muayyan mamlakat hududiga chet el fuqarolari va fuqaroligi bo’lmagan shaxslarning kirishi, tranzit o’tishi, bo’lishi hamda undan chiqishi bo’yicha o’rnatilgan tartibni buzgan holda harakatlanishi natijasida yuzaga keladigan migratsiya sifatida ta’riflaydi.

Ushbu muammoni o’rgangan yana bir olim A.V. Suxarnikova shaxsni noqonuniy migrant deb hisoblash uchun quyidagi holatlar mavjud bo’lishini ko’rsatadi (Suxarnikova, 2010): 1) xorijiy davlat hududiga belgilangan chegara-nazorat o’tkazish punktlarini buzgan holda kirgan shaxslar; 2) amaldagi immigratsiya qoidalarini buzgan holda mamlakat hududida yashagan shaxslar; 3) noqonuniy yo’llar bilan mamlakat hududiga kirgan shaxslar doirasi.

Tadqiqotchi B.I. Egamberdiyevning fikriga ko’ra (2021), noqonuniy migratsiya O’zbekiston Respublikasi fuqarosi, chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo’lmagan shaxslarning O’zbekiston Respublikasi qonunlarida belgilangan respublika hududiga kirish, bo’lish va undan chiqish yoxud O’zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o’tish tartiblarini buzgan holda harakatlanishi sifatida ta’riflanadi.

Yuqoridagi ta’riflarga qo’shilgan hamda ularni umumlashtirgan holda, noqonuniy migratsiyaga muayyan davlat hududiga belgilangan tartiblarga zid ravishda kirish, unda noqonuniy ravishda yashash yoki qonuniy talablarga muvofiq bo’lmagan holda mehnat faoliyatini amalga oshirish, deb ta’rif berish maqsadga muvofiqdir. Zero, “noqonuniy migratsiya” tushunchasi o’zida noqonuniy kirish, mamlakat hududida noqonuniy bo’lish hamda noqonuniy faoliyatni amalga oshirish kabi holatlarni birlashtiradi. Uning ijtimoiy xavfliligi esa davlatlarning milliy xavfsizligiga, iqtisodiy barqarorligiga, ijtimoiy tizimlariga hamda demografik holatiga jiddiy ta’sir ko’rsatishi bilan izohlanadi.

Yuqoridagilardan kelib chiqadiki, noqonuniy migratsiya deganda, shaxslarning tegishli davlat qonunchiligini buzgan holda boshqa davlat hududiga kirishi, u yerda yashashi yoki mehnat faoliyatini amalga oshirishi tushuniladi. Xususan, ushbu tushuncha quyidagi holatlarni o'z ichiga oladi:

- 1) davlat chegarasini viza yoki ruxsatnomasiz kesib o'tish;
- 2) viza yoki yashash muddati tugagan bo'lsa-da, mamlakat hududida qolish;
- 3) qonuniy asosda kirgan bo'lsa-da, belgilangan tartibga zid ravishda faoliyat yuritish;
- 4) soxta hujjatlar asosida harakat qilish yoki yashash.

Shu o'rinda noqonuniy migratsiyaning transmilliy xavf sifatida baholanishi xususida to'xtalamiz. Noqonuniy migratsiya zamonaviy xalqaro munosabatlar tizimida eng murakkab va ko'p qirrali ijtimoiy-huquqiy hodisalardan biri hisoblanadi. U nafaqat alohida davlatlarning milliy xavfsizligiga, balki mintaqaviy va global barqarorlikka ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois xalqaro huquq nazariyasi va amaliyotida noqonuniy migratsiya transmilliy xavf sifatida talqin qilinmoqda (Academy of Public Administration..., 2014).

Nega noqonuniy migratsiya transmilliy xavf sifatida baholanadi?

Birinchidan, noqonuniy migratsiyaning transmilliy tabiati uning yagona davlat hududi bilan chegaralanmasligida namoyon bo'ladi. Migratsiya oqimlari ko'pincha bir nechta davlatlar hududi orqali harakatlanadi, bunda "tranzit mamlakatlar" va "manzil mamlakatlar" o'rtasida murakkab aloqalar tizimi shakllanadi. Shu sababli noqonuniy migratsiya masalasi faqat bir davlat doirasida hal etilishi mumkin emas, balki ko'p tomonlama xalqaro hamkorlikni talab qiladi (Abdullayev, 2023).

Ikkinchidan, noqonuniy migratsiya xavfsizlik bilan bevosita bog'liqdir. U terrorizm, uyushgan jinoyatchilik, odam savdosi, giyohvand moddalar kontrabandasi kabi boshqa transmilliy jinoyatlar bilan uzviy ravishda chirmashib ketgan (Paliniyozova, 2024). BMTning Transmilliy uyushgan jinoyatchilikka qarshi konvensiyasi (2000) va uning protokollarida mazkur masala alohida qayd etilgan. Shu nuqtayi nazardan, noqonuniy migratsiya faqat mehnat bozori yoki ijtimoiy masalalar bilan cheklanmay, balki kengroq xalqaro xavfsizlik kontekstida ko'rib chiqiladi.

Uchinchidan, noqonuniy migratsiya ijtimoiy-iqtisodiy beqarorlik omili sifatida ham transmilliy xususiyat kasb etadi. Migrantlarning noqonuniy ravishda joylashishi qabul qiluvchi davlatlarda mehnat bozorida "soya iqtisodiyoti"ning kuchayishiga olib keladi, soliq tizimiga zarar yetkazadi hamda ijtimoiy xizmatlar tizimiga bosimni oshiradi. Shu bilan birga, bunday jarayonlar millatlararo keskinlik va ijtimoiy ziddiyatlarning kuchayishiga ham sabab bo'lishi mumkin.

To'rtinchidan, noqonuniy migratsiyani transmilliy xavf sifatida baholashning huquqiy asosi xalqaro huquq normalari va davlatlar o'rtasidagi kelishuvlarda o'z ifodasini topgan. Xususan, 1990-yildagi "Migrant ishchilar va ularning oila a'zolari huquqlarini himoya qilish to'g'risidagi xalqaro konvensiya"da, shuningdek, Yevropa Ittifoqining Shengen kelishuvlari va Dublin tizimini tartibga soluvchi hujjatlarida noqonuniy migratsiyaga qarshi kurash xalqaro majburiyat sifatida belgilangan. Bu esa mazkur hodisani xalqaro-huquqiy doirada transmilliy tahdid sifatida mustahkamlaydi.

Shunday qilib, noqonuniy migratsiyaning transmilliy xavf sifatida baholanishi uch asosiy mezon bilan izohlanadi:

birinchidan, davlat chegaralaridan o'tuvchi murakkab va ko'p bosqichli jarayon sifatida transmilliylik;

ikkinchidan, xavfsizlik, terrorizm va uyushgan jinoyatchilik bilan uzviy bog'liqligi;

uchinchidan, xalqaro huquqiy normalarda bunday tahdid sifatida e'tirof etilishi. Natijada, noqonuniy migratsiya milliy doiradagi ijtimoiy hodisa emas, balki global xavfsizlik va xalqaro hamkorlikni talab etuvchi transmilliy tahdid sifatida ilmiy asosga ega bo'ladi. Ya'ni, yuqoridagilardan kelib chiqib aytadigan bo'lsak, noqonuniy migratsiya ushbu xususiyatlarni o'zida mujassam qilgan transmilliy xavfdir.

Endi esa noqonuniy migratsiya natijasida yuzaga keladigan muammolar va ularning oqibatlarini xususida to'xtalamiz.

Birinchidan, noqonuniy migratsiyaning transmilliy xavfliligi, avvalo, davlatlarning milliy xavfsizligiga tahdid solishida namoyon bo'ladi. Chunki terrorizm, odam savdosi, narkotiklar kontrabandasi kabi og'ir va qabih jinoyatlar aksar hollarda aynan ushbu toifadagi shaxslar faoliyati bilan bog'liq holda sodir etilmoqda.

Ikkinchidan, inson huquqlarining qo'pol ravishda buzilishi hamda ushbu toifadagi shaxslarning huquqiy va ijtimoiy jihatdan himoyasiz holatda qolishi mazkur muammoning eng og'riqli jihatlaridan biridir.

Uchinchidan, mamlakatdagi epidemiologik vaziyatning yomonlashuvi va aholi sog'lig'ining xavf ostida qolishi ham noqonuniy migratsiya bilan bog'liq muhim muammolardan biri hisoblanadi.

Shu va yana boshqa bir qator noqonuniy migratsiya bilan bog'liq muammolar mavjud. Mazkur holatlardan kelib chiqib, davlatlararo hamkorlik masalalarini tahlil qilish asosida noqonuniy migratsiyaga qarshi samarali hamkorlikni rivojlantirish maqsadida quyidagi takliflarni ilgari suramiz hamda ularni amaliyotga joriy etish maqsadga muvofiq, deb hisoblaymiz:

birinchidan, davlatlar o'rtasida muvofiqlashtirilgan transmilliy hamkorlikni yo'lga qo'yish va mavjud institutsional mexanizmlarni yanada kuchaytirish;

ikkinchidan, xalqaro doirada noqonuniy migratsiyaga qarshi kurash bo'yicha yagona siyosatni ishlab chiqish va uni xalqaro amaliyotga izchil joriy etish.

Shu o'rinda O'zbekiston Respublikasining noqonuniy migratsiya sohasidagi qonunchiligi va xalqaro hamkorligi masalasiga to'xtalib o'tamiz. O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng migratsiya jarayonlarini huquqiy jihatdan tartibga solish hamda noqonuniy migratsiyaga qarshi kurashishni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgiladi. Qonunchilikda ushbu masalaga oid asosiy normalar quyidagi normativ-huquqiy hujjatlarda o'z aksini topgan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida shaxsning erkin harakatlanish huquqi, shuningdek, mamlakat xavfsizligini ta'minlash maqsadida mazkur huquqni cheklash imkoniyati mustahkamlangan.

"Aholini ro'yxatga olish to'g'risida"gi Qonun (2020-yil) migratsiya oqimlarini nazorat qilish hamda statistika ma'lumotlarini yig'ish imkonini beradi. O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijga chiqish tartibi asosan "O'zbekiston Respublikasi fuqarosining xorijga chiqish tartibi to'g'risida"gi nizom bilan tartibga solinadi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi hamda Jinoyat kodeksida noqonuniy migratsiya, davlat chegarasini noqonuniy kesib o'tish, odam savdosi, hujjatlarni qalbakilashtirish kabi huquqbuzarliklar uchun javobgarlik choralari belgilangan. Bundan tashqari, "Odam savdosiga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonun (2008-yil, yangi tahriri 2020-yilda qabul qilingan) noqonuniy migratsiya bilan bog'liq jinoyatlarga qarshi kurashishda muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qiladi.

So'nggi yillarda hukumat tomonidan noqonuniy migratsiyani kamaytirish, mehnat migrantlarining huquqlarini himoya qilish, shuningdek, fuqarolarning chet elda qonuniy

mehnat faoliyatini amalga oshirishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratishga qaratilgan qator qaror va farmonlar qabul qilinmoqda. Xususan, “Xorijda vaqtincha mehnat faoliyatini amalga oshirayotgan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarini va ularning oila a‘zolarini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori ushbu yo‘nalishdagi muhim normativ-huquqiy hujjatlardan biri hisoblanadi.

Xalqaro-huquqiy hamkorlik. O‘zbekiston Respublikasi noqonuniy migratsiyaga qarshi kurashishda xalqaro hamjamiyat bilan faol hamkorlik qilib kelmoqda. Bu borada quyidagilarni alohida qayd etish mumkin.

BMT doirasida: O‘zbekiston BMTning odam savdosi, migratsiya va inson huquqlari bo‘yicha qator xalqaro konvensiyalariga qo‘shilgan. Jumladan, 2003-yilda Transmilliy uyushgan jinoyatchilikka qarshi konvensiya va uning Odam savdosiga qarshi qo‘shimcha protokolini ratifikatsiya qilgan.

Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT): O‘zbekiston XMTning asosiy konvensiyalarini ratifikatsiya qilgan, biroq hozircha Migrant ishchilar to‘g‘risidagi 144-sonli konvensiyani ratifikatsiya qilmagan. Shu bilan birga, migrantlar huquqlarini himoya qilish bo‘yicha milliy strategiyalar ishlab chiqilmoqda.

MDH doirasida: O‘zbekiston MDH davlatlari bilan noqonuniy migratsiyaga qarshi kurashish bo‘yicha kelishuvlar asosida hamkorlik qiladi. Ushbu hamkorlik chegaralarni qo‘riqlash, ma‘lumot almashish va qo‘shma operatsiyalar o‘tkazishni nazarda tutadi.

Shanxay hamkorlik tashkiloti (ShHT): tashkilot doirasida transmilliy jinoyatchilik va noqonuniy migratsiyaga qarshi kurashish bo‘yicha qo‘shma dasturlar amalga oshirilmoqda.

Ikki tomonlama shartnomalar: O‘zbekiston Rossiya, Qozog‘iston, Janubiy Koreya, BAA va boshqa davlatlar bilan mehnat migrantlarini qonuniylashtirish hamda noqonuniy migratsiyaning oldini olish bo‘yicha bitimlar tuzgan.

Xulosa

Noqonuniy migratsiyaning transmilliy xavf sifatida o‘rganilishi nazariy va amaliy jihatdan uning murakkab hamda ko‘p qirrali tabiatini ochib beradi. Nazariy nuqtayi nazardan, u milliy chegaralardan tashqariga chiqadigan va xalqaro-huquqiy normalar bilan tartibga solishni talab etadigan global hodisa sifatida namoyon bo‘ladi. Amaliy tahlil esa bunday jarayonning davlatlar o‘rtasidagi xavfsizlik, ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik hamda huquqiy tartibotga bevosita ta‘sirini yaqqol ko‘rsatadi.

REFERENCES

1. Abdullayev, E. G'. (2023, December). Migratsiya: asosiy kategoriyalar va ularning mohiyati [Migration: main categories and their essence]. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi [Educational Innovation and Integration]*, 11 (6), 97–104.
2. Academy of Public Administration under the President of the Republic of Uzbekistan. (2014). *Milliy xavfsizlik tizimi [National security system]* (p. 190). Committee for Coordination of the Development of Science and Technology under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan. Tashkent: Akademiya Publ.
3. Barannik, M. I. (2002). Kriminologicheskiye i pravovyye voprosy v bor'be s nelegal'noy migratsiey [Criminological and legal issues in the fight against illegal migration]. Vladivostok Center for the Study of Organized Crime. Vladivostok.

4. Dudin, G. U., & Kalinina, S. V. (2013). Operatsiya Nelehal'nyy mihrant. Migratsionnoye pravo [*Operation Illegal Migrant. Migration law*].
5. Egamberdiev, B. I. (2021). Ichki ishlar organlarining migration zharayonlariga doir faoliyatini takomilashtirish [Improving the activities of internal affairs bodies in relation to migration processes]. [Abstract of PhD Dissertation]. Tashkent.
6. Fedaroka, A. (2012). Migratsiya naseleniya: kontseptsiya, prichiny, posledstviya [Population migration: concept, causes, consequences]. *Zhurnal mezhdunarodnogo prava i mezhdunarodnykh otnosheniy* [Journal of International Law and International Relations], 4.
7. International Organization for Migration (IOM). (2022). World Migration Report. Geneva: IOM Publ.
8. Jo'rayev, Sh. A. (n.d.). Migratsiya sohasidagi qonunchilik ijrosi ustidan prokuror nazorati va uni takomillashtirish masalalari [Issues of prosecutorial control over the implementation of legislation in the field of migration and its improvement].
9. Kakhbulaeva, E. Kh. (2011). Kriminalisticheskie, pravovye i kriminologicheskie aspekty organizatsii nelegalnoy migratsii [Forensic, legal and criminological aspects of the organization of illegal migration]. [Abstract of PhD Dissertation]. Rostov-on-Don.
10. Makarov, M. A. (2021). Organizatsiya nelegalnoy migratsii [Organization of illegal migration]. [Master's thesis]. Krasnoyarsk.
11. Oriental Renaissance. (2025, February). Mehnat migratsiyasi bo'yicha xalqaro hamkorlik masalalari [Issues of international cooperation on labor migration]. *Innovative, Educational, Natural and Social Sciences* 5(2). www.oriens.uz.
12. Otajonov, A. A. (2025). Qonunga xilof migratsiyaga qarshi kurashish: huquqiy tartibga solish va javobgarlik muammolari [Combating illegal migration: legal regulation and accountability issues] (p. 160). [Monograph]. Tashkent: Impress media Publ.
13. Paliniyozova, N. (2024). Hozirgi kunda noqonuniy migratsiyaga qarshi kurashishning mazmun-mohiyati [The essence of combating illegal migration today]. *Yangi O'zbekiston ilmiy tadqiqotlar jurnali* [New Uzbekistan Journal of Scientific Research], 1(4), 4–8.
14. Rasulov, J. (2025). *Xalqaro migratsiya huquqi* [International migration law] (p. 52). Tashkent: TSUL Publ.
15. Shkilev, A. N. (2006). Migratsiya – eto prestuplenie: pravovye i kriminologicheskie aspekty [Migration is a crime: legal and criminological aspects]. [Abstract of PhD Dissertation]. Nizhny Novgorod.
16. Sukharnikova, A. V. (2010). Metodologiya rassledovaniya prestupleniy, sovershennykh v sfere organizatsii nelegal'noy migratsii [Methodology for investigating crimes committed in the field of organizing illegal migration] (p. 23). [Abstract of a Candidate's Dissertation]. Moscow.
17. Sumarokov, V.N. (2014). Nelegalnaya migratsiya kak ugroza natsionalnoy bezopasnosti Rossiyskoy Federatsii: kontseptsiya, soderzhanie, prichiny vozniknoveniya, napravleniya protivodeystviya [Illegal migration as a threat to national security of the Russian Federation: concept, content, causes, and countermeasures]. *Transport Business in Russia*, 1.
18. United Nations. (2000). United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air. New York: United Nations.

**O'ZBEKISTON
QONUNCHILIGI TAHLILI**

ILMIY-TAHLILIY JURNAL
2025-YIL 4-SON

**ОБЗОР
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА
УЗБЕКИСТАНА**

НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
2025 ГОД № 4

**UZBEKISTAN
LAW REVIEW**

SCIENTIFIC ANALYTICAL JOURNAL
2025 ISSUE 4

VOLUME 2 / ISSUE 4 / 2025

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.2.4.

ISSN 2181-8118

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.